

“İtirazın Konusu: 13.10.1983 günlü, 2918 sarılı Karayolları Trafik Kanunu’nun, 8.3.2000 günlü, 4550 sayılı Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1. maddesiyle değiştirilen 31. maddesinin ikinci fıkrasının “Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.” biçimindeki ikinci cümlesinin Anayasa’nın 2 nci ve 38 inci maddelerine aykırılığı nedeniyle iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen ticari taksimde taksimetre kullanamamasından dolayı araç sahibi hakkında düzenlenen idari para cezasının iptali istemiyle yapılan başvuruda, başvuruya bakmakta olan Hakimliğimizin itiraz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varması üzerine 2709 sayılı T.C. Anayasasının 152 nci maddesi uyarınca, iptali için başvurusudur.

II- GEREKÇE

Yukarıda belirtilen başvuru ile ilgili olarak, Hakimliğimizce yapılan ön inceleme sonucunda, Hakimliğimizin yetkili olduğu, başvurunun süresi içinde yapıldığı, başvuru konusu idari yaptırım kararının Sulh Ceza Hakimliğince incelenebilecek kararlardan olduğu ve başvuranın buna hakkı olduğu anlaşılmalı başvurunun usulden kabulüne karar verilmiş ancak idari yaptırımın uygulanmasına dayanak teşkil eden hükmün Anayasaya aykırı olması sebebiyle bu konuda Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

Yüksek Mahkemenin kararlarında da belirtildiği üzere; Anayasa’nın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi idari yaptırımlar açısından da Anayasa’ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, yaptırımın ağırlaştırıcı ve hafifletirici nedenlerinin belirlenmesi gibi konularda kanun koyucu takdir yetkisine sahiptir.

Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.”; üçüncü fıkrasında, “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.” denilerek suçun ve cezanın kanuniliği esası benimsenmiş; yedinci fıkrasında ise ceza sorumluluğunun şahsi olduğu belirtilerek herkesin, kendi eyleminden sorumlu tutulacağı, başkalarının suç oluşturan eylemlerinden dolayı cezalandırılmayacağı kabul edilmiştir.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel ilkelerindedir. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Diğer bir anlatımla, bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmamasıdır. Bu ilkeye göre asli ve ferî failden başka kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırıl malan olanaklı değildir. Anayasa'nın 38 inci maddesinin yedinci fıkrası ile ilgili gerekçede de, "fıkra, ceza sorumluluğunun şahsi olduğu; yani failden gayri kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmayacağı hükmünü getirmektedir. Bu ilke dahi ceza hukukuna yerleşmiş ve 'kusura dayanan ceza sorumluluğu' ilkesine dahil, terki mümkün olmayan bir temel kuralıdır." denilmektedir. Anayasa'nın 38 inci maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından idari para cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tâbidir. (Anayasa Mahkemesinin 29.11.2012 tarih, 2012/106 Esas, 2012/190 Karar sayılı kararı)

Bu bilgiler ışığında itiraz konusu somut olay incelendiğinde; başvuruda bulunan ... adına trafik sicilinde kayıt ve tescilli olan 67 T 0276 plaka sayılı ticari taksi niteliğindeki araç, şoför olarak çalışan muterizin aynı zamanda oğlu olan ... tarafından kullanıldığı sırada görevli trafik ekipleri tarafından durdurulmuş, yapılan kontrolde ticari taksimde taksimetre kullanmamak kabahati nedeni ile sürücü ... hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Bunun yanında sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması nedeniyle araç sahibi olan muteriz ... hakkında da iptal başvurusuna konu 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu 31. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesinde yazılı "Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir. "hükmü uyarınca idari para cezası uygulanmıştır.

Taksi otomobillerinde taksimetre bulundurmamak ve kullanmamak, kullanılabilir durumda bulundurmamak şeklinde yasada tarif edilen kabahatte, taksimetrenin araçta kullanılabilir durumda bulunmasına rağmen kullanılmadığı durumlarda ve sürücü aynı zamanda araç sahibi olmadığında, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenleneceği belirtilmekte, araç sahibinin kusurunun bulunup bulunmadığı, sürücüye bu yönde bir talimatı olup olmadığına bakılmaksızın idare tarafından yaptırım uygulanmaktadır. Bu durum ise işlemediği bir fiilden dolayı araç sahibine yaptırım uygulanmasına neden olabilecek niteliktedir. Dolayısıyla, taksi otomobillerde taksimetre kullanılmaması ve sürücünün araç sahibi olmaması halinde tescil plakası sahiplerine sadece ruhsat sahibi olmaları nedeniyle yaptırım uygulanması cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Öte yandan, Anayasa ve ceza hukukunun temel kuralları uyarınca, kişilere ceza verilebilmesi için hukuka aykırı eylemin kanunda belirtilmiş olması ve bu eylemin o kişi tarafından gerçekleştirilmiş olduğunun kanıtlanması gerekmektedir. İtiraz konusu kuralda araç sahibinin hangi eyleminin suç sayıldığı açık bir şekilde gösterilmediği gibi araç sahibi olma ile suç arasındaki illiyet bağının ne suretle oluştuğu da belirtilmemiştir.

Bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2 nci ve 38 inci maddesine aykırılık teşkil eden 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu 31. maddesinin 3. fıkrasının 2.

cümlesinde yazılı "Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir." cümlesinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmak gerektiğine Mahkememizce kanaat getirilmiştir.

III- NETİCE VE TALEP: Yukarıda açıklanan gerekçe ve nedenlerle;

1- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2 nci ve 38 inci maddelerine aykırı olduğu görülen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu 31 inci maddesinin ikinci fıkrasının "Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca, tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir." biçimindeki ikinci cümlesinin iptali için Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 152 nci, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40 ıncı maddesi gereğince Anayasa Mahkemesi'ne BAŞVURULMASINA,

2- Anayasaya aykırılığın değerlendirilmesi için dosya içeriği ve belgelerin onaylı birer suretinin dizi listesine bağlanarak ANAYASA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİNE,

3- Başvurunun, Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda vereceği karara kadar ve en fazla 5 ay süre ile GERİ BIRAKILMASINA,

4- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152/3'üncü fıkrasının amir hükmü gereği dosyanın Anayasa Mahkemesi'ne gelişinden başlamak üzere beş ay içinde karar verilmesinin beklenmesine, bu süre içinde karar verilmezse başvurunun yürürlükteki Kanun hükümlerine göre son uçlandırılmasına, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse bu karara uyulmasına,

5- Kararın başvuruda bulunan ve karşı tarafa ayrı ayrı tebliğine,

Dair, dosya üzerinde yapılan inceleme neticesinde Hakimliğimizce karar verilmekle, Anayasaya aykırılığın değerlendirilmesi Yüksek Mahkemenizden arz olunur."